

N. Neergaard: Ifølge Nationalbankens nugældende Oktroj kan der under ekstraordinære Forhold ved kongelig Resolution gives Nationalbanken Ret til højst i 2 Aar at udstede Sedler ud over den i Oktrojen fastsatte Grænse mod, at der svares en Afgift til Statskassen paa 5 pCt. p. a. af det ved hver Maanedes Udgang overskydende Beløb. Denne Bestemmelse blev sat ind i Oktrojen med velberaad Hu, fordi man erkendte Nødvendigheden af, at Nationalbanken i store Krisetider, i Tider, hvor maaske den fremmede Kredit helt svigtede, hvor den hjemlige Kredit svækkedes og fordyredes, hvor Mønt og Sedler delvis holdtes tilbage fra Omsætningen, skulde sættes i Stand til at træde til i langt større Omfang end sædvanligt. Man kunde jo sige, at under saadanne Forhold kunde man ændre Nationalbankens Oktroj. Men naar man har sat denne Ventilbestemmelse ind, er det netop, fordi man har erkendt, at det vilde være uheldigt i saadanne Krisetider, navnlig naar de er af en saa verdensomspændende Art som nu, hvor Forholdene er saa uoverskuelige, og hvor intet Menneske er i Stand til at overse, hvorledes de vil forme sig efter Krigens Slutning, da at skride til Ændringer, som skulde gælde for tilnærmelsesvis en Menneskealder. Derfor har man indsat denne Bestemmelse og lagt den meget store Magt i Regeringens Haand at kunne ved kongelig Resolution suspendere Oktrojens Dækningsregler for et Tidsrum af indtil 2 Aar. Da saa den kongelige Resolution af 30. September d. A. kom, tror jeg ikke, der var nogen, som ikke erkendte, at her var netop et af de Tilfælde, paa hvilket den omtalte Ventilbestemmelse har taget Sigte, her forelaa i udpræget Grad en Situation, der berettigede, ja næsten forpligtede Regeringen til at benytte sin Bemyndigelse til at muliggøre det for Nationalbanken at udstede Sedler udover de sædvanlige Dækningsregler. En anden Ting er Enkeltighederne i den kongelige Resolution, der i alt Fald hos mig vakte store Betænkeligheder, idet jeg dog den Gang ikke tænkte mig, at man havde til Hensigt at gøre disse Bestemmelser til endelig Lov for hele det resterende Antal Aar, i hvilke Oktrojen skal gælde. Allerede som midlertidige Regler for en ret begrænset Tid forekom flere af disse Bestemmelser mig meget betænkelige, hvad jeg senere skal komme tilbage til. Men nu, da det viser sig, at man vil befæste disse Regler ved en Lov, der skal have Gyldighed indtil 1938

— naturligvis kan ogsaa denne Lov ændres som andre Love, men ellers løber jo Nationalbankens Oktroj, i hvilken disse Ændringer tænkes indførte, til 1938 —, vakte det med Rette de største Betænkeligheder i vide Kredse. Den Betragtning blev gjort stærkt gældende fra mange forskellige Sider, uafhængige af hinanden, at der neppe kunde tænkes et ugunstigere Tidspunkt til at ændre en Lov, der er bestemt til en længere Levetid end de fleste af vore Love, og som netop skulde tage Sigte paa at skabe den størst mulige Stabilitet under sædvanlige Forhold. Jeg skal dog i Øjeblikket lade dette ligge, men det er det, der for mig er Hovedgrunden til den store Betænkelighed, jeg nærer ved overhovedet at ville føre en endelig Lovgivning frem paa dette Omraade under de nuværende ganske uoverskuelige Forhold.

Jeg skal dernæst vende mig til selve de foreslaaede Ændringer i Oktrojen og forsøge at se paa dem, saaledes som jeg kunde tænke mig, at man vilde, hvis man nu stod under normale Forhold og Oktrojen var udløbet, og vi da havde at overveje, ligesom i 1907, hvorledes vi skulde ændre Nationalbankens Oktroj paa den mest hensigtsmæssige Maade. Ud fra dette Synspunkt agter jeg at behandle Sagen i de Udtalelser, jeg nu vil fremføre om de Ændringer, der her foreslaas i Oktrojen.

Hovedformaalet er i Oktrojen af 1818 angivet at være: at befæste og sikre Pengevæsenet i Landet. Ved disse Ord rammes sikkert Hovedformaalet ikke blot med Oprettelsen af denne Bank, men i det hele taget med Oprettelsen af monopoliserede Seddelbanker rundt i Verden. Deres Hovedformaal er ikke at drive Forretning, ikke at gaa i Spidsen for den aktive Bankvirksomhed i Landet, men væsentlig dette: at befæste og sikre Landets Pengevæsen. Mere eller mindre skarpt giver den samme Tanke sig ogsaa Udtryk i andre Lande. Man vil skabe det solidest mulige Grundlag for Sedlernes Værdi, og man vil sikre deres Indløselighed ved at gøre disse Midler saa likvide som muligt. Dette har været det Hovedformaal, for hvilket alle andre Hensyn har maattet vige.

Jeg skal nu ikke her komme tilbage til Spørgsmaalet: Statsbank eller Privatbank, jeg skal i det hele taget saa meget som muligt undgaa at komme ind paa de mere teoretiske Spørgsmaal, som et Lovforslag som dette ellers let kunde give Anledning til. Nogle af disse Spørgsmaal blev drøftet allerede i 1907, deriblandt